YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN
TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (laajennettu neljäs jaosto)
17 päivänä syyskuuta 2003 *

Asiassa T-76/02,

Mara Messina, kotipaikka Napoli (Italia), edustajanaan asianajaja M. Calabrese,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään U. Wölker, V. Di Bucci ja P. Aalto, prosessiosoite Luxemburgissa,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii kumoamaan komission päätöksen, jolla kantajalle kieltäydyttiin antamasta oikeutta tutustua tiettyihin asiakirjoihin, jotka koskivat valtiontukijärjestelmää, joka oli 2.8.2000 tehdyn komission päätöksen (valtiontuki N 715/99 — Italia (SG 2000 D/10574)) kohteena,

* Oikeudenkäyntikieli: italia.

EUROOPAN YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN (laajennettu neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja V. Tiili sekä tuomarit J. Pirrung, P. Mengozzi, A. W. H. Meij ja M. Vilaras,

kirjaaja: johtava hallintovirkamies J. Palacio González,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 3.4.2003 pidetyssä suullisessa käsittelyssä esitetyn,

on antanut seuraavan

tuomion

Asiaa koskevat oikeussäännöt

1 EY 255 artiklassa määrätään seuraavaa:

"1. Kaikilla unionin kansalaisilla sekä kaikilla luonnollisilla henkilöillä, jotka asuvat jossain jäsenvaltiossa, tai kaikilla oikeushenkilöillä, joilla on sääntömääräinen kotipaikka jossain jäsenvaltiossa, on oikeus tutustua Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin jäljempänä 2 ja 3 kohdan mukaisesti määriteltyjen periaatteiden ja edellytysten mukaisesti.

2. Neuvosto vahvistaa 251 artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen kahden vuoden kuluessa Amsterdamin sopimuksen voimaantulosta asiakirjoihin tutustumisoikeutta koskevat yleiset periaatteet ja rajoitukset julkisen tai yksityisen edun huomioon ottamiseksi.

— — "

2 Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjojen saamisesta yleisön tutustuttavaksi 30 päivänä toukokuuta 2001 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa (EY) N:o 1049/2001 (EYVL L 145, s. 43) määritellään ne julkiseen tai yksityiseen etuun perustuvat periaatteet, edellytykset ja rajoitukset, jotka koskevat EY 255 artiklassa tarkoitettua oikeutta tutustua Euroopan parlamentin, neuvoston ja komission asiakirjoihin, siten, että taataan mahdollisimman laaja oikeus tutustua asiakirjoihin ja luodaan säännöt, joiden avulla voidaan taata tämän oikeuden mahdollisimman helppo käyttö, ja pyritään edistämään asiakirjoihin tutustumismahdollisuutta koskevia hyviä hallintokäytäntöjä.

3 Asetuksen N:o 1049/2001 2 artiklassa säädetään seuraavaa:

"1. Jokaisella unionin kansalaisella sekä jokaisella luonnollisella henkilöllä, joka asuu jossain jäsenvaltiossa, sekä jokaisella oikeushenkilöllä, jolla on sääntömääräinen kotipaikka jossain jäsenvaltiossa, on oikeus tutustua toimielinten asiakirjoihin tässä asetuksessa määriteltyjen periaatteiden, edellytysten ja rajoitusten mukaisesti.

— —

3. Tätä asetusta sovelletaan kaikkiin toimielimen hallussa oleviin asiakirjoihin, toisin sanoen toimielimen laatimiin tai sen vastaanottamiin ja sen hallussa oleviin asiakirjoihin kaikilla Euroopan unionin toiminnan aloilla.

— — "

4 Asetuksen N:o 1049/2001 3 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tässä asetuksessa tarkoitetaan:

— —

b) 'kolmannella' kyseisen toimielimen ulkopuolista luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä tai yksikköä, mukaan lukien jäsenvaltiot, yhteisön tai sen ulkopuoliset toimielimet ja elimet ja kolmannet maat."

5 Asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklassa, jossa määritellään poikkeukset yllä mainittuun oikeuteen, säädetään seuraavaa:

" — —

2. Toimielimet kieltäytyvät antamasta tutustuttavaksi asiakirjaa, jonka sisältämien tietojen ilmaiseminen vahingoittaisi:

— —

— tuomioistuinkäsittelyn ja oikeudellisen neuvonannon suojaa;

— tarkastus-, tutkinta- ja tilintarkastustoimien tarkoitusten suojaa;

jollei ylivoimainen yleinen etu edellytä ilmaisemista.

— —

4. Jos kyse on kolmannen asiakirjasta, toimielin kuulee tätä arvioidakseen, onko 1 tai 2 kohdassa säädettyä poikkeusta sovellettava, paitsi jos on selvää, että asiakirja on luovutettava tai sitä ei tule luovuttaa.

5. Jäsenvaltio voi pyytää toimielintä olemaan luovuttamatta kyseisestä jäsenvaltiosta peräisin olevaa asiakirjaa ilman jäsenvaltion etukäteen antamaa suostumusta.

— — "

Asian tosiseikat ja asian käsittelyn vaiheet

6 Kantaja on Salernon ja Napolin yliopistojen (Italia) oikeustieteellisten tiedekuntien assistentti.

7 Kantaja valmisteli tutkimusta valtiontukien vaikutuksista Etelä-Italian epäedullisessa asemassa olevien alueiden yrityksiin ja pyysi 4.12.2001 päivätyllä kirjeellään asetuksen N:o 1049/2001 nojalla oikeutta tutustua tiettyihin asiakirjoihin, jotka koskevat valtiontukijärjestelmää, jota komissio piti alustavan tutkimuksen perusteella yhteismarkkinoille soveltuvana 2.8.2000 tekemässään päätöksessä (valtiontuki N 715/99 — Italia (SG 2000 D/10574). Kantaja pyysi erityisesti mahdollisuutta tutustua Italian viranomaisten ja komission tämän järjestelmän tutkimusmenettelyn yhteydessä käymään kirjeenvaihtoon, näiden viranomaisten ja komission yksiköiden välisen Brysselissä 16.5.2000 pidetyn kokouksen pöytäkirjaan ja suositukseen, jolla komissio ehdotti Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999 (EYVL L 83, s. 1) 18 artiklan mukaisesti aiheellisia toimenpiteitä kysymyksessä olevan tukijärjestelmän suhteen, siinä tapauksessa, että tämä suositus ei sisältynyt johonkin yllä mainituista asiakirjoista.

8 Komissio hylkäsi 19.12.2001 päivätyllä kirjeellään kantajan pyynnön. Perustellakseen päätöksen, jolla tutustumisoikeus evättiin, toimielin viittasi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen antaman kahden tuomion perusteluihin ja täsmällisemmin asiassa T-613/97, Ufex ym. vastaan komissio, 14.12.2000 annetun tuomion (Kok. 2000, s. II-4055) 86—90 kohtaan ja asiassa T-191/99, Petrie ym., 11.12.2001 annetun tuomion (Kok. 2001, s. II-3677) 67 ja 68 kohtaan. Komissio kehotti kantajaa osoittamaan pyyntönsä Italian viranomaisille täsmentäen kuitenkin osaltaan, että sillä ei ollut mitään niiden kirjeiden luovuttamista vastaan, jotka se itse oli lähettänyt näille viranomaisille.

9 Kantaja osoitti 14.1.2002 päivätyllä kirjeellään komissiolle uudistetun pyynnön asetuksen N:o 1049/2001 7 artiklan 2 kohdan mukaisesti.

10 Ilmoitettuaan 1.2.2002 päivätyllä kirjeellään kantajalle tämän pyynnön käsittelylle varatun 15 päivän määräajan pidentämisestä komissio ei lopulta antanut lainkaan nimenomaista vastausta uudistettuun pyyntöön, mikä asetuksen N:o 1049/2001 8 artiklan 3 kohdan mukaan on pyynnön hylkäämiseen rinnastettavissa oleva kanta.

11 Kantaja nosti nyt käsiteltävänä olevan kanteen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 18.3.2002 toimittamallaan kannekirjelmällä. Kantaja teki samana päivänä päivätyllä erillisellä asiakirjalla ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 76 a artiklan perusteella hakemuksen asian ratkaisemiseksi nopeutetussa menettelyssä; hakemus hylättiin 11.4.2002 tehdyllä päätöksellä.

12 Vastauksenaan komission 30.4.2002 päivättyyn kirjeeseen, jolla Italian viranomaisia pyydettiin ilmoittamaan, suostuivatko ne siihen, että pyydetyt asiakirjat oli toimitettava kantajalle, ne ilmoittivat 16.5.2002 päivätyllä kirjeellään hyväksyvänsä sen, että asianomaiselta evättiin oikeus tutustua asiakirjoihin.

13 Kirjallinen menettely päättyi 1.8.2002.

14 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin päätti työjärjestyksensä 14 artiklan mukaisesti neljännen jaoston ehdotuksen perusteella ja asianosaisia kuultuaan siirtää asian työjärjestyksensä 51 artiklan mukaisesti laajennetun ratkaisukokoonpanon käsiteltäväksi.

15 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin (laajennettu neljäs jaosto) päätti esittelevän tuomarin kertomuksen perusteella aloittaa suullisen käsittelyn.

16 Kantaja pyysi 3.3.2003 päivätyllä kirjeellään muun muassa, että kirjallinen menettely aloitettaisiin uudelleen, jotta hän voisi esittää uusia kanneperusteita, jotka perustuvat kyseisen menettelyn päättymisen jälkeen ilmenneisiin tosiseikkoihin, ja että suullisten lausumien esittämiseen varattaisiin pitempi aika.

17 Tähän kirjeeseen annetussa vastauksessa päätettiin muun muassa, että pyyntö kirjallisen käsittelyn uudelleen aloittamisesta hylätään, ja kantajaa kehotettiin yhtäältä toimittamaan ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimelle väitettyjä uusia tosiseikkoja koskevat asiakirjat ja toisaalta kirjallisesti täsmentämään lyhyesti niiden uusien kanneperusteiden sisältö, joihin vedotaan.

18 Kantaja vastasi tähän kehotukseen 24.3.2003 toimittamalla 21.3.2003 päivätyn kirjeen, jossa hän vetosi neljään uuteen kumoamisperusteeseen.

19 Tällä välin komissio ilmoitti ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimeen 21.3.2003 saapuneella kirjeellään, että se oli lähettänyt kantajalle 20.3.2003 päivätyssä kirjeessä ne asiakirjat, jotka se oli laatinut kysymyksessä olevaa tukijärjestelmää koskevan tutkimuksen yhteydessä. Luovutetut asiakirjat olivat Italian viranomaisille osoitetut 22.12.1999 sekä 7.3. ja 29.5.2000 päivätyt kirjeet, joita tosiasiallisesti tarkoitettiin kantajan alkuperäisessä asiakirjapyynnössä, viimeksi mainittu kirje liittyi erityisesti edellä 7 kohdassa mainitun 16.5.2000 Brysselissä pidetyn kokouksen sisältöön. Komission mukaan tämä asiakirjojen toimittaminen merkitsi sitä, että kanne jää vaille kohdetta siltä osin kuin kysymys on yllä mainituista asiakirjoista. Komissio täsmensi kuitenkin, että se ei voinut luovuttaa kantajalle Italian viranomaisten tukijärjestelmää koskevan tutkimuk-

sen yhteydessä sille osoittamaa kirjeenvaihtoa, koska viimeksi mainitut olivat ilmoittaneet 16.5.2002 päivätyssä kirjeessään kieltäneensä luovuttamisen. Tämä kehitys huomioon ottaen komissio ehdotti, että kantajalta tiedusteltaisiin, aikooko hän pysyä kanteessaan.

20 Kantaja pyysi 26.3.2003 päivätyssä kirjeessään, että istunto, joka oli ilmoitettu pidettäväksi 3.4.2003, pidettäisiin kuten oli sovittu. Kantaja pyysi 27.3.2003, että hänelle toimitettaisiin Italian viranomaisten 17.2.2003 päivätty kirje, joka koski komission erään italialaisen yrityksen tekemää asiakirjapyyntöä koskevaa tiedustelua ja jossa viranomaiset ilmaisivat vastustavansa samojen asiakirjojen luovuttamista, joita kantaja oli pyytänyt; yrityksen pyyntöön oli suostuttu.

21 Asianosaisten lausumat ja vastaukset ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin kuultiin 3.4.2003 pidetyssä istunnossa.

Asianosaisten vaatimukset

22 Kantaja vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— kumoaa 19.12.2001 tehdyn päätöksen, jolla hänen alkuperäinen asiakirjapyyntönsä hylättiin

— kumoaa implisiittisen päätöksen, jolla hänen uudistettu pyyntönsä hylättiin

— velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

23 Komissio vaatii, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin

— hylkää kanteen

— velvoittaa kantajan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Oikeudellinen arviointi

Riidan kohde

24 On todettava, että tämän menettelyn kuluessa komissio on luovuttanut kantajalle edellä 19 kohdassa tarkoitetut asiakirjat, mikä merkitsee riita-asian alkuperäisten tietojen muuttumista.

25 Kantaja ilmoitti 3.4.2003 pidetyssä istunnossa, että hänen pyyntönsä saada tutustua asiakirjoihin täytettiin osittain mainitulla komissiosta peräisin olevien asiakirjojen luovuttamisella, ja luopui näin ollen vaatimuksistaan, jotka koskivat sen päätöksen kumoamista, jolla evättiin oikeus tutustua näihin asiakirjoihin. Hän luopui myös kolmesta ensimmäisestä uudesta kanneperusteesta, jotka hän

oli esittänyt 21.3.2003 päivätyssä kirjeessään ja jotka perustuivat yhtäältä siihen, että hyvää hallintotapaa oli loukattu, toisaalta siihen, että asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 4 kohtaa oli rikottu, ja kolmanneksi siihen, että yhdenvertaisen kohtelun periaatetta oli loukattu. Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin merkitsi nämä vaatimuksista luopumiset istunnon pöytäkirjaan.

26 Kantaja sitä vastoin pysyi vaatimuksessaan sen komission päätöksen kumoamisesta, jolla häneltä evättiin oikeus tutustua Italian viranomaisten laatimiin asiakirjoihin, sekä kumoamisperusteissaan, jotka perustuivat siihen, että asetuksen N:o 1049/2001 2 artiklan 1 ja 3 kohtaa ja 4 artiklan 2 kohtaa on rikottu, sellaisina kuin nämä perusteet on esitetty hänen kannekirjelmässään, ja siihen, että kyseisen asetuksen 4 artiklan 5 kohtaa on rikottu, sellaisena kuin peruste on esitetty hänen 21.3.2003 päivätyssä kirjeessään.

27 Ensiksi on tutkittava asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohtaan perustuva kanneperuste.

Kanneperuste, jonka mukaan asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohtaa on rikottu

Asianosaisten lausumat

28 Siltä osin kuin kysymys on uudesta seikasta, johon tämä kanneperuste perustuu, kantaja toteaa, että saatuaan tietää, että komission pääsihteeri oli antanut luvan luovuttaa eräälle italialaiselle yritykselle asiakirjat, jotka liittyivät erästä toista valtiontukijärjestelmää koskevaan tutkimukseen, hän oli uudelleen esittänyt komissiolle omaa pyyntöään koskevan tiedustelun. Viimeksi mainitun 11.11.2002 päivätty vastauskirje, johon oli liitetty Italian viranomaisten 16.5.2002 päivätty kirje, joka on vastaajan vastauskirjelmän liitteessä 2, on uusi perustelu riidanalaiselle epäävälle päätökselle ja se oikeuttaa uuden kanneperusteen esittämisen.

29 Komission pääsihteeri kieltäytyi uudelleen tässä 11.11.2002 päivätyssä kirjeessään pyydettyjen asiakirjojen luovuttamisesta ottaen huomioon tämän oikeudenkäynnin vireilläolon ja vedoten siihen, että Italian viranomaiset olivat vastustaneet kysymyksessä olevan tukijärjestelmän tutkimuksen yhteydessä komissiolle lähettämiensä asiakirjojen luovuttamista.

30 Kantaja huomauttaa kanneperusteen osalta ensiksikin, että Italian kauppa- ja teollisuusministeriön 16.5.2002 päivätyn kirjeen on allekirjoittanut eräs pääjohtaja, ja toteaa sitten, että hän "epäilee, että jäsenvaltion yhden ministeriön (useista sellaisista) yhden pääjohtajan (useista sellaisista) allekirjoitus riittäisi sitomaan tätä jäsenvaltiota", kun otetaan huomioon viimeksi mainitulle asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdassa annetun mahdollisuuden poikkeuksellinen luonne.

31 Kantaja katsoo myös, että viimeksi mainitun kirjeen laatija on pelkästään merkinnyt tiedoksi ja hyväksynyt sen, että komissio on evännyt oikeuden tutustua asiakirjoihin, eikä nimenomaisesti vaadi, että pyydettyjä asiakirjoja ei luovuteta. Tämä asenne ei sulje pois sitä mahdollisuutta, että komissio tekisi myöhemmin päinvastaisen päätöksen kuin mikä on nyt käsiteltävänä olevan kanteen kohteena.

32 Näissä olosuhteissa komissio on syyllistynyt ilmeiseen arviointivirheeseen ja rikkonut asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohtaa, kun se on rinnastanut tämän kirjeen siihen, että Italian valtio käyttää kyseisessä artiklassa sille uskottua valtaa vaatia, että pyydettyjä asiakirjoja ei luovuteta, ja näin ollen on pitänyt tätä kirjettä asiakirjojen luovuttamisen esteenä.

33 Komissio totesi 21.3.2003 päivätyssä kirjeessään ja istunnossa, että se ei ollut voinut luovuttaa pyydettyjä Italian viranomaisten laatimia asiakirjoja sen vuoksi, että viimeksi mainitut ilmaisivat kieltäytymisensä 16.5.2002 päivätyssä kirjeessä kuten myös 17.2.2003 päivätyssä kirjeessä, joka koski samoja asiakirjoja, ja että

asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohtaa on noudatettu täysin käsiteltävänä olevassa tapauksessa. Jäsenvaltioille tässä artiklassa tunnustettu mahdollisuus selittyy sillä, että oikeutta tutustua asiakirjoihin koskevat kansalliset säännöt ovat edelleen olemassa, eikä niitä pidä voida kiertää asetuksen N:o 1049/2001 säännöksiä käyttäen. Komissio katsoi myös, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen tehtävänä ei ole valvoa muodollisin eikä aineellisin perustein sitä, että jäsenvaltio kieltää asiakirjojen luovuttamisen, ja korosti, että Tribunale amministrativo regionale del Lazio (Lazion alueellinen hallintotuomioistuin) oli 25.7.2001 antamassaan tuomiossa pysyttänyt Italian viranomaisten päätöksen, jolla evättiin eräiden yritysten saman vuoden huhtikuussa esittämä pyyntö saada tutustua kyseisiin asiakirjoihin.

Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen arviointi asiasta

34 Ensiksi on muistettava, että ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 48 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan nojalla asian käsittelyn kuluessa ei saa vedota uuteen perusteeseen, ellei se perustu kirjallisen käsittelyn aikana esille tulleisiin tosiseikkoihin tai oikeudellisiin seikkoihin.

35 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on kiistatonta, että komissio on vastauskirjelmässään täsmentänyt, että se tiedusteli 30.4.2002 Italian viranomaisilta kantajan esittämän asiakirjapyynnön tilannetta saadakseen selville, suostuivatko ne siihen, että pyydetyt asiakirjat oli lähetettävä kantajalle, ja että se sitten sai näiltä viranomaisilta vastauksena 16.5.2002 päivätyn kirjeen (vastauskirjelmän liite 2), jonka mukaan ne hyväksyivät sen, että asianomaiselta evättiin oikeus tutustua asiakirjoihin.

36 On katsottava, että tosiseikkoja koskevat tiedot, jotka ovat tulleet esille käsittelyn aikana ja joita kantaja ei ole voinut saada tietoonsa muulla tavoin, ovat uusia seikkoja, joiden perusteella kantaja voi vedota asetuksen N:o 1049/2001

4 artiklan 5 kohtaan perustuvaan kanneperusteeseen, kun otetaan huomioon, että vastaaja ei ole istunnossa riitauttanut tämän perusteen tutkittavaksi ottamista.

37 Seuraavaksi on syytä todeta, että komissio on menettelyn kuluessa luovuttanut kantajalle Italian viranomaisille osoittamansa kirjeet, jotka koskivat kysymyksessä olevaa tukijärjestelmää, ja on edelleen kieltäytynyt luovuttamasta näiden viranomaisten laatimia asiakirjoja esittäen täydentävänä perusteluna sen, että Italian viranomaisten 16.5.2002 ja 17.2.2003 päivätyissä kirjeissään ilmaiseman vastustuksen asiakirjojen luovuttamista kohtaan.

38 On korostettava, että asetuksen N:o 1049/2001 2 artiklassa säädetty oikeus tutustua toimielinten asiakirjoihin koskee saman artiklan 3 kohdan mukaan kaikkia toimielimen hallussa olevia asiakirjoja, toisin sanoen toimielimen laatimia tai sen vastaanottamia ja sen hallussa olevia asiakirjoja.

39 Toimielinten on näin ollen tarvittaessa luovutettava kolmannelta peräisin olevia asiakirjoja kolmansien käsittäessä muun muassa jäsenvaltiot asetuksen N:o 1049/2001 3 artiklan b kohdan sisältämän käsitteen "kolmas" määritelmän mukaisesti.

40 Asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdasta seuraa kuitenkin, että jäsenvaltioita kohdellaan kolmansien joukossa erityisellä tavalla. Tässä säännöksessä jäsenvaltiolle annetaan mahdollisuus pyytää toimielintä olemaan luovuttamatta kyseisestä jäsenvaltiosta peräisin olevaa asiakirjaa ilman jäsenvaltion etukäteen antamaa suostumusta.

41 Tässä vaiheessa on korostettava, että asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdalla pannaan täytäntöön Amsterdamin sopimuksen päätösasiakirjaan lii-

tetty julistus (N:o 35), jonka mukaan konferenssi on yhtä mieltä siitä, että EY 255 artiklassa asetettujen periaatteiden ja edellytysten mukaan jäsenvaltio voi vaatia, ettei komissio tai neuvosto toimita kolmansille osapuolille kyseisestä jäsenvaltiosta peräisin olevaa asiakirjaa, ellei kyseinen valtio ole siihen etukäteen antanut suostumusta. Kuten komissio aivan oikein totesi istunnossa, tämä jäsenvaltioille asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdassa annettu mahdollisuus selittyy sillä, että asetuksen tarkoituksena ei ole muuttaa asiakirjojen julkisuuteen sovellettavaa kansallista lainsäädäntöä eikä sillä ole tällaista vaikutusta (asetuksen N:o 1049/2001 johdanto-osan 15 perustelukappale).

42 Käsiteltävänä olevassa tapauksessa on kiistatonta, että komissio tiedusteli 30.4.2002 päivätyllä kirjeellään Italian viranomaisilta, suostuivatko nämä siihen, että kantajalle lähetettäisiin toimielimen kanssa käyty kirjeenvaihto, jossa kantajan nimi esiintyi nimenomaisesti. Tältä osin on todettava, että tämä Italian viranomaisten kuuleminen oli aivan ilmeisesti välttämätön, koska kantajan asiakirjapyyntö koski toimielimelle ennen asetuksen N:o 1049/2001 voimaantuloa lähetettyjä asiakirjoja.

43 Kirjeellä, joka oli päivätty 16.5.2002 ja jonka Italian tasavallan Euroopan yhteisöissä toimiva pysyvä edustusto lähetti komissiolle postitse 17.5.2002 (vastauskirjelmän liite 2), Italian kauppa- ja teollisuusministeriön pääjohtaja G. Visconti totesi komission 19.12.2001 päivätyssä kirjeessään kantajalta jo epäämän oikeuden tutustua asiakirjoihin ja hyväksyi tämän.

44 Kantaja katsoo, että komissio on syyllistynyt ilmeiseen arviointivirheeseen ja rikkonut asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohtaa, kun se on rinnastanut 16.5.2002 päivätyn kirjeen siihen, että Italian valtio käyttää kyseisessä artiklassa sille uskottua valtaa vaatia, että pyydettyjä asiakirjoja ei luovuteta ja näin ollen on pitänyt tätä kirjettä asiakirjojen luovuttamisen esteenä.

45 Kantaja esitti 21.3.2003 päivätyssä selvityksessään ensimmäisen kerran "epäilyksensä" sen suhteen, onko 16.5.2002 päivätyn kirjeen allekirjoittajalla toimivaltaa käyttää Italian tasavallalle asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdassa tunnustettua mahdollisuutta.

46 Tältä osin on palautettava mieleen, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan komission asiana ei ole lausua siitä, miten toimivalta jakautuu kunkin jäsenvaltion sisäistä toimivallanjakoa koskevan lainsäädännön mukaisesti (asia C-8/88, Saksa v. komissio, tuomio 12.6.1990, Kok. 1990, s. I-2321, 13 kohta).

47 On myös muistettava, ettei yhteisöjen tuomioistuimilla ole EY 230 artiklan mukaisesti nostetun kanteen yhteydessä toimivaltaa ratkaista, onko kansallisen viranomaisen toteuttama toimi lainmukainen (asia C-97/91, Oleificio Borelli v. komissio, tuomio 3.12.1992, Kok. 1992, s. I-6313, Kok. Ep. XIII, s. 215, 9 kohta ja asia T-22/97, Kesko v. komissio, tuomio 15.12.1999, Kok. 1999, s. II-3775, 83 kohta).

48 Tässä tilanteessa komission asiana ei ollut ratkaista sitä, oliko 16.5.2002 päivätyn kirjeen kirjoittajalla toimivaltaa Italian oikeuden mukaan ilmaista asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdan mukaisesti vastustavansa kantajan pyytämien asiakirjojen luovuttamista, vaan sille kuului ainoastaan sen tarkistaminen, oliko kysymyksessä olevaa kirjettä lähtökohtaisesti pidettävä edellä mainitussa säännöksessä tarkoitettuna jäsenvaltion kirjeenä (em. asia Kesko v. komissio, tuomion 84 kohta). Kun komissio sai kirjeen, joka oli peräisin Italian kauppa- ja teollisuusministeriöltä ja johon oli liitetty Italian tasavallan Euroopan yhteisöissä toimivan pysyvän edustuston saatekirje, jossa nimenomaisesti viitattiin komission 30.4.2002 päivättyyn kirjeeseen, komissio saattoi perustellusti katsoa, että se oli lähtökohtaisesti saanut Italian tasavallalta asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdan mukaisesti kiellon luovuttaa kantajan pyytämät asiakirjat.

49 Joka tapauksessa on todettava, että sen jälkeen kun kantaja oli esittänyt epäilevät väitteensä 21.3.2003 päivätyssä kirjeessään, hän vastasi ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen istunnossa nimenomaisesti esittämään kysymykseen, että hän ei kyennyt nimeämään sitä viranomaista, joka hänen mukaansa olisi Italiassa toimivaltainen käyttämään asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdassa määriteltyä mahdollisuutta, joten näyttöä siitä, että 16.5.2002 kirjoitetun kirjeen laatija olisi vailla toimivaltaa, ei ole esitetty.

50 Kantaja vetoaa toiseksi siihen, että 16.5.2002 päivätty kirje ei sisällä pyydettyjen asiakirjojen luovuttamista koskevaa nimenomaista kieltäytymistä, mitä asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohta hänen mukaansa välttämättä edellyttää.

51 Tältä osin on ensiksi huomattava, että yllä mainitun kirjeen sisällöstä seuraa aivan ilmeisesti, että se on vastaus komission 30.4.2002 päivättyyn kirjeeseen, joka liittyi kantajan sen jälkeen nostamaan kanteeseen, kun häneltä oli evätty oikeus tutustua asiakirjoihin, ja jossa pyydettiin Italian viranomaisilta kannanottoa tämän pyytämien asiakirjojen luovuttamiseen.

52 Tämän jälkeen on todettava, että 16.5.2002 päivätyn kirjeen muotoilu selittyy yksinkertaisesti sillä kontekstilla, johon se liittyy, eli sillä, että sitä edelsi se, että komissio epäsi kantajalta oikeuden tutustua asiakirjoihin, ja että kun otetaan huomioon kyseisen kirjeen sisältö, ei vallitse minkäänlaista epäselvyyttä Italian viranomaisten antaman vastauksen kielteisyydestä ja näin ollen siitä, että ne vastustivat asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohdan mukaisesti kaikkien kysymyksessä olevan tukijärjestelmän tutkimuksen yhteydessä laatimiensa asiakirjojen luovuttamista. Paitsi että Italian viranomaiset nimenomaisesti hyväksyivät sen, että komissio epäsi kantajalta oikeuden tutustua asiakirjoihin, ne ilmaisivat siinä, että ne olivat jo hylänneet kaksi asiakirjapyyntöä, jotka koskivat samoja asiakirjoja kuin kantaja oli pyytänyt ja jotka italialaiset yritykset ja kantajan asiamies omissa nimissään olivat esittäneet huhtikuussa ja joulukuussa 2001.

53 Näissä olosuhteissa ei ole tarpeen ottaa huomioon Italian viranomaisten 17.2.2003 päivättyä kirjettä, jolla vastattiin komission tiedusteluun, joka koski erään italialaisen yrityksen esittämää asiakirjapyyntöä, ja jossa ne ilmaisivat vastustavansa niiden samojen asiakirjojen luovuttamista, joita kantaja oli pyytänyt.

54 Edellä esitetyt perusteet huomioon ottaen on katsottava, että komissio ei ole käsiteltävänä olevassa tapauksessa syyllistynyt ilmeiseen arviointivirheeseen eikä rikkonut asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklan 5 kohtaa.

55 Lopuksi on todettava, että jäsenvaltioille annettu mahdollisuus pyytää, että niiden asiakirjoja ei luovuteta kolmansille ilman niiden etukäteen antamaa suostumusta, kuuluu asetuksen N:o 1049/2001 4 artiklassa säädettyjen, oikeutta tutustua toimielinten asiakirjoihin koskevien poikkeusten joukkoon.

56 Kun otetaan huomioon Italian viranomaisten 16.5.2002 päivätyssä kirjeessä ilmaisema vastustus sitä kohtaan, että kantajalle luovutettaisiin kysymyksessä olevaa tukijärjestelmää koskevan tutkimuksen yhteydessä laaditut asiakirjat, asiakirjapyynnön hylkääminen siltä osin kuin se koskee näitä asiakirjoja on laillisesti perusteltua, kun otetaan huomioon, että kantaja on käsiteltävänä olevassa tapauksessa kyseenalaistanut pelkästään sen, ovatko nämä viranomaiset tosiasiallisesti vastustaneet yllä mainittujen asiakirjojen luovuttamista.

57 Näin ollen kanne on hylättävä ja ilman, että olisi tarpeen lausua kanneperusteesta, jonka mukaan asetuksen N:o 1049/2001 2 artiklan 1 ja 3 kohtaa ja 4 artiklan 2 kohtaa on rikottu.

Oikeudenkäyntikulut

58 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen työjärjestyksen 87 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Saman artiklan 3 kohdan ensimmäisessä alakohdassa määrätään kuitenkin, että jos asiassa osa vaatimuksista ratkaistaan toisen asianosaisen ja osa toisen asianosaisen hyväksi tai jos siihen on muutoin erityisiä syitä, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin voi määrätä oikeudenkäyntikulut jaettaviksi asianosaisten kesken tai määrätä, että kukin vastaa omista kuluistaan.

59 Kuten ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on edellä todennut, kanne on käsiteltävänä olevassa tapauksessa hylättävä siltä osin kuin se koskee sen komission päätöksen kumoamista, jolla evättiin oikeus tutustua Italian tasavallasta peräisin oleviin asiakirjoihin. Lisäksi on muistettava, että kantaja on luopunut kanteestaan siltä osin kuin se koskee sitä, että häneltä evättiin oikeus tutustua komission laatimiin asiakirjoihin, jotka toimitettiin kantajalle 20.3.2003.

60 Ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin toteaa kuitenkin, että komissio on yhtäältä kuullut Italian viranomaisia myöhässä ja toisaalta luovuttanut kantajalle kysymyksessä olevaa tukijärjestelmää koskevan tutkimuksen yhteydessä laatimansa asiakirjat vasta kanteen nostamisen jälkeen ja yli 15 kuukautta sen jälkeen, kun alkuperäinen asiakirjapyyntö esitettiin.

61 Kun otetaan huomioon komission menettely, ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin katsoo, että työjärjestyksen 87 artiklan 3 kohdan perusteella on syytä velvoittaa vastaajana oleva toimielin vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan puolet kantajan oikeudenkäyntikuluista.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN ENSIMMÄISEN OIKEUSASTEEN TUOMIOISTUIN
(laajennettu neljäs jaosto)

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) **Kanne hylätään.**

2) **Kantaja vastaa puolesta omista oikeudenkäyntikuluistaan. Komissio velvoitetaan vastaamaan omista oikeudenkäyntikuluistaan sekä korvaamaan puolet kantajan oikeudenkäyntikuluista.**

Tiili Pirrung Mengozzi

Meij Vilaras

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä syyskuuta 2003.

H. Jung V. Tiili

kirjaaja jaoston puheenjohtaja